

**KARACA AHMET SULTAN
DERGÂHINDA BULUNAN ASLAN
SEMBOİZMİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

A STUDY ON THE LION
SYMBOLISM FOUND IN THE
KARACA AHMET SULTAN
DERGÂH

Özlem KONTAŞ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar
Üniversitesi
Doktora Öğrencisi

E-posta: ozlemkontas78@hotmail.com

Orcid: 0000-0000-0000-0000

Öz

Aslan sembolizminin oldukça eski bir tarihi vardır. İnsanlık tarihinin önemli dönemeçlerinde karşımıza çıkan, hiç eskimeyen, her çağda değişen kültürle birlikte anlamı genişleyen bir motiftir. Hem dini karakterlerle hem de hükümdarlarla ilişkilendirilmiştir. Bir veli olarak kabul gören Karaca Ahmet de bu dini karakterlerden biridir. Türbesi ve dergâhı Üsküdar'da bulunmaktadır. Ziyaretçiler, dergâha girişte kapının sol tarafında siyah zemin üzerine sarı renkli kabartma bir aslan başı ile karşılaşurlar. Aslan sembolü üzerine yapılan bu çalışmada söz konusu simgenin tarihi gelişimi ve Türk halk anlatılarındaki yeri açıklanarak Anadolu'da Bektaşilik geleneği içinde önemli bir şahsiyet olan Karaca Ahmet bağlamında simgesel anlamları ortaya konmaya çalışılmıştır. Çağlar boyunca gücün, otoritenin ve cesaretin sembolü olan aslan aynı zamanda güneş sembolizmiyle de ilişkilidir ve astrolojik açıdan da oldukça önemlidir.

Bu çalışmada, Karaca Ahmet'in yanı sıra Hz. Ali'nin de güneş ve aslan sembolizmi ile olan ilişkisi de araştırılmıştır. Bu amaçla türbe ve dergâh ziyaret edilerek aslan motifli görsellerle duvarlarda asılı bulunan yazılar incelenmiştir. Yazılı kaynaklar da taranarak dergâhta bulunan aslan sembolü, tarihi derinliği ve taşıdığı anlamlar bakımından tetkik edilmek suretiyle Asya'ya kadar uzandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Aslan, Güneş, Hz. Ali, Karaca Ahmet.

Abstract

The symbolism of the lion has a very long history. It is a motif that appears at important turning points in human history, never fading, its meaning expanding with each changing culture. It has been associated with both religious figures and rulers. Karaca Ahmet, who is regarded as a saint, is one of these religious figures. His tomb and dervish lodge are located in Üsküdar. Visitors to the dervish lodge are greeted by a yellow lion's head embossed on a black background on the left side of the entrance door. This study on the lion symbol explains the historical development of the symbol and its place in Turkish folklore, attempting to reveal its symbolic meanings in the context of Karaca Ahmet, an important figure in the Bektashi tradition in Anatolia. Throughout the

ages, the lion, a symbol of power, authority, and courage, is also associated with solar symbolism and is quite important from an astrological perspective.

This study also examines the relationship between Hz. Ali and the symbolism of the sun and the lion, in addition to Karaca Ahmet. To this end, the tomb and dervish lodge were visited, and images featuring lion motifs and inscriptions on the walls were examined. Written sources were also examined, and it was concluded that the lion symbol found in the dervish lodge extends as far as Asia, based on its historical depth and the meanings it carries.

Keywords: Lion, Sun, Hz. Ali, Karaca Ahmet.

GİRİŞ

İnsanların mağaralarda yaşadığı dönemlerden beri doğa ile hep bir mücadele içinde olmuştur. Kontrol edemediği veya öngöremediği doğadan ya korkmuş ona kutsallık yüklemiş ya da onunla mücadele yolunu seçmiştir. Günümüze göre oldukça iptidai şartlarda yaşayan insanlar özellikle hayvanlar ile yaşamsal ve çözümlenmesi gereken sorunlar yaşamıştır. Aslan da bu varlıklardan bir olmuş bazen bir tılsım veya bir totem hayvanı kimi zaman da bir sanat eseri olarak karşımıza çıkmıştır, çıkmaya da devam etmektedir.

Sembol veya simge, günlük hayatımızda alışık olduğumuz, bilinen anlamına ek olarak özgün çağrışımlar da sunan, bir kavram, bir ad hatta bir resimdir. Sembolde bizim için çok görünür olmayan, bilinmeyen hatta belirgin olmayan bir şeyler vardır. İnsan akli simgeyi araştırırken, anlayışının kavrayabileceğinden çok daha ötede bulunan farklı düşüncelere ulaşılır. Örneğin, tekerlek sembolü bizi "kutsal" güneş kavramına götürür. Ancak "kutsal" olan bir şey aynı zamanda tanımlanamaz demektir. Sınırlı zekâmızla bir şeyi "kutsal" olarak adlandırdığımızda, ona somut gerçeklere değil, inançlara dayalı bir isim vermiş oluruz. İnsan anlayışının sınırlarının ötesinde sayısız şey bulunduğundan, tanımlayamadığımız ya da tam kavrayamadığımız kavramları temsil etmek amacıyla sürekli olarak simgesel terimler ve semboller kullanırız. Çoğu toplumlarda güneş resimleri dinsel bir deneyimi anlatır ve bu çoğunlukla açıklanamayan bir deneyimdir. Örneğin, İÖ 14. Yüzyılda Mısır Firavunu Tutankamon'a ait bir tahtın süslerinde bulunan bir güneş kursu ve onun temsili ışınları güneşin yaşam veren gücünü simgelemektedir (Jung, 2009: 20-22).

Göktürklerde güneşe benzetilen kağan tahta çıkacağı zaman bir keçe halı üzerinde oturtularak güneşin hareketi yönünde dokuz (gök katları) defa döndürülürdü. Ayrıca Göktürk kağanları doğan güneşe tapardı. Uygur kağanları ise hem güneşten hem de aydan kut alırlardı. Göktürkler yemin yapacakları zaman güneşi şahit tutarlardı. Kağanın otağı doğuya açılır ve güneşin doğduğu yöne saygı gösterirdi (Esin, 2001: 48, 67, 152). Güneş simgeciliğinin Türk kültüründe İslamiyet'in öncesine kadar inen oldukça eski bir geçmişi vardır.

Aslan simgeciliği Mezopotamya ve İran'da güneşle birlikte karşımıza çıkmaktadır. "Şîr ü Hûrşîd" olarak bilinen bu tasvir tarihsel süreç içerisinde İran'ın milli simgesi haline gelmiş ve büyük ölçüde Şiilikle ilişkilendirilmiştir. Tasvirin köken itibariyle astrolojik varlıklardan kaynaklandığı ve semavi olaylara yönelik bir sembol halini aldığı anlaşılmaktadır (Turan, 2017: 445-475).

Aslan veya arslan büyük kedigillerden biridir. Sosyal bir canlıdır. Bir arslan grubu birkaç yetişkin erkek, ilgili dişilerden ve yavrulardan oluşur. Ömürleri 10-16 yıl arasında değişir. Gün boyunca uyur ve gece avlanırlar. Nüfusları son yıllarda oldukça azalmıştır. Özellikle Batı Afrika aslanı tehlike altındadır. Özellikle erkek aslanlar en çok bilinen hayvan simgelerindedir. Aslan tasvirinin heykellerden resimlere, çağdaş sinemadan edebiyata, hatta devlet bayraklarına kadar yaygın bir kullanım çeşitliliği olmuştur.¹

Büyük bir veli olarak kabul gören Karaca Ahmet'in türbesine ve dergâhına gelen ziyaretçilerin kapılarda bulunan aslan başı motifleri hemen dikkatini çekmektedir. Bir ruh doktoru olarak bilinen Karaca Ahmet Türbesi İstanbulluların oldukça rağbet ettiği bir yerdir.

Yapılan literatür taramasında "Hoca Ahmet Yesevi Türbesi Kapı Tokmaklarında Aslan Figürleri ve İkonografisi" adlı Alev Çakmakoglu Kuru'ya ait benzeri bir çalışmaya rastlanmıştır. Araştırmacı "Bakır Kazanlı Oda"ya açılan kapının tokmaklarında yer alan aslan figürlerinin Orta Asya hayvan üslubunda stilize edildikleri sonucuna varmıştır.²

Bu makalede, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel veri toplama tekniklerinden doküman tekniği kullanılarak kaynak ve literatür araştırması yapılmıştır. Türbe ve dergah ziyaret edilerek yazılı ve görsel veriler elde edilmiştir. Bu veriler ışığında aslan ve güneş simgeciliğinin Karaca Ahmet Sultan Dergâhı ve Hz. Ali ile olan ilişkisi incelenerek tarihi derinliği ve Türk halk anlatılarındaki yeriyle birlikte yorumlanmaya çalışılacaktır.

1. Aslan Motifinin Tarihi Gelişimi

Eski Mısır, tarımsal üretim yapan çok gelişmiş yerleşik bir medeniyetti. Nil nehrinin kenarında kurulmuş olması ve Kızıl Deniz yakınlarında bulunması tarih sahnesinde onu farklı bir konuma taşımıştır. Günümüzde bile birçok insanı kendine çekmekte, büyük ilgi ve merak uyandırmaktadır. Mısırlılar da ormanın kralı olan aslana "kutsal mekânların ve sarayın koruyucusu" görevini vermişlerdir. Piramitlerin girişinde gelen misafirleri karşılayan sfenks, aslan

¹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Aslan> (Erişim Tarihi: 15.12.2014).

² Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.idildergisi.com/makale/pdf/1632176962.pdf> Erişim Tarihi: 17.12.2025

vücudu ile insan başının birleştiği melez bir formda şekillendirilmiştir.³(Fotoğraf: 1).

Fotoğraf 1: Sfenks Heykeli ve Kefren Piramidi.

Sfenks, 73.5 metre uzunluğunda, 6 metre genişliğinde ve 20 metre yüksekliğindedir. Bu haliyle dünyanın en büyük tek taş heykelidir. Başы firavun başы şeklinde olup pençelerinin arasında bir tapınak bulunur. Antik Mısır mitolojisinde aslanlar kutsal sayıldıkları için büyü güçlerini kullanarak firavun mezarlarını ve piramitleri koruması amacıyla inşa edildiği tahmin edilmektedir. Bu heykelin doğan yani yükselmekte olan güneşi karşıladığı için Gize Piramitlerinin koruyucusu olduğuna inanılır.⁴ Bir diğer örnek ise Tanrıça Sekhmet'tir. Güneş tanrısı Ra'nın kızı savaş ve şifa tanrıçasıdır. Başы aslan şeklinde tasvir edilir. Aşağıdaki görseldeki heykel Kral III. Amenhotep'in mezarında bulunmuştur.⁵(Fotoğraf: 2).

Fotoğraf 2: Aslan Başlı Savaş ve Şifa Tanrıçası Sekhmet.

Demokrasi, devlet ve meclis gibi önemli kavramların temelini atan Sokrat, Aristo vb. düşünürler yetiştiren eski Yunan kültürü Roma gibi büyük imparatorlukları derinden etkilemiştir. Oidipus efsanesinde geçen aslan; ayaklı, kuyruklu ve kadın yüzlü dişi bir canavardır (Erhat, 2017: 277).

Antik Yunan mitolojisinde aslan; asilliği, saygınlığı aynı zamanda da gücü temsil eden nitelikleriyle saray üyelerinin koruyucusu, yardımcısı, yol göstericisi ve

³ https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCk_Gize_Sfenksi (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

⁴ https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCk_Gize_Sfenksi (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

⁵ <https://arkeofili.com/misirda-aslan-basli-tanricanin-27-heykeli-bulundu/> (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

nihayetinde ‘mezar bekçisi’ olmuştur. Dönemin inancına göre Ekhidna ile Orthos’un çiftleşmesinden ortaya çıkan bu kanatlı varlıklar; şehirlerin, sarayların ve önemli kişilerin koruyucusu olarak görev yapmışlardır. Bu varlıklar da Mısır sfenkslerinde olduğu gibi şehirlerin hemen girişinde konumlandırılmış; ziyaretçilere cevabı zor soru ve bilmeceler sorarak onları tuzağına düşürmeleriyle ünlenmişlerdir. Antik Yunan kültürünün önemli tapınma yerlerinden biri olan Apollon ve çevresindeki aslan figürleri yoğun olarak kullanılmıştır (Fotoğraf:3). Mitlerde tanrıların koruyan aslan, burada da tapınağın güvenliğini sağlamaktadır (Tutaysalgır ve Arı, 2023: 434-453).

Fotoğraf 3: Grifonlar (aslan gövdeli, kartal kanatlı ve insan başlı mitolojik yaratık) (Didyma)⁶

Hitit tanrıçası Kibele de iki yanında aslanla betimlenir (Fotoğraf: 4). Hitit sanatında heykelin çok büyük bir yeri vardır. Özellikle şehir kapılarında bulunan aslan ve sfenkslerin şehri düşmanlardan koruduğuna inanılırdı. Boğazköy’de bulunan Aslanlı Kapı’da yer alan aslan figürleri, Yeni Hitit döneminde form olarak klasikleşmişlerdir. Örneğin, kübik bir aslan heykelinin en önemli kısmı baş bölümüdür. Bedenin üçte birini oluşturan baş, ayrıntılı bir biçimde tasvir edilmiştir. Hitit aslanının karakteristik yüz şekli genellikle açık, saldırı anında betimlenmiştir.⁷(Fotoğraf: 5).

Fotoğraf 4: Pessinus Antik Kenti’nden Çıkarılmış Kibele Heykelciği (MÖ 30 - MS 395)⁸

⁶ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Didyma> (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

⁷ <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodetay/16544> (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

⁸ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kibele> (Erişim Tarihi:21.12.20024).

Fotoğraf 5: Hattuşa(Boğazköy)Aslanlı Kapı⁹

İslamiyet'in tasvir sanatını reddettiği yönündeki anlayışın aksine, çoğu İslami toplumun görsel anlatılar kullandığı ve İslam dinin yaygınlaşmasında da bu görsellerden yararlandığı da bilinmektedir. Farsça'da aslan anlamındaki şîr ve güneş anlamındaki hûrşîd kelimelerinden oluşan Şîr ü Hûrşîd birleşimi, bir gök cismi olan güneşin yanı sıra aslan burcu gerdûn şîri ve sipihr şîri anlamıyla da göksel bir birleşimi de ima etmektedir. Güneş ve aslan anlamında Mihr ü Şîr şeklinde de ifade edilen bu terkiibi oluşturan kelimelerin Arapça karşılıkları şems ve esed ile yine aslan anlamında kullanılan haydar kelimeleri de Şîr ü Hûrşîd tasvirinin kökeni ve içeriği bakımından da önemlidir (Tutaysalgır ve Arı, 2023:434-453). Aşağıdaki görselde bulunan seramikte on iki burç tasvir edilmiş, aslan burcu ise bir aslan ve arkasında bulunan yarım bir güneşle simgelenmiştir (Fotoğraf: 6-7).

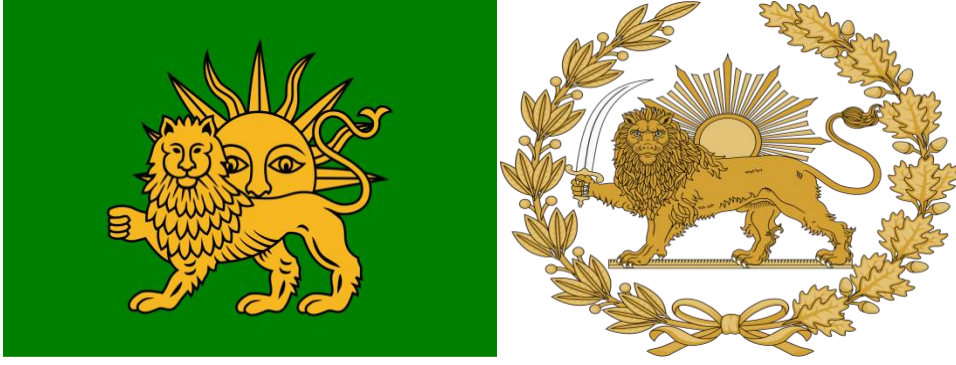

Fotoğraf 6-7: Pergamon İslam Sanatları Müzesi, İran'dan Burç Tabağı, Berlin (kişisel arşiv)

Aynı sembol Safevilerin hem arması hem de bayrağı olarak kullanılmıştır.¹⁰(Fotoğraf: 8-9).

⁹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Hattu%C5%9Fa#/media/Dosya:Lion_Gate,_Hattusa_01.jpg/2 (Erişim Tarihi: 4.12.2025).

¹⁰ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Safev%C3%AEler> (Erişim Tarihi:21.12.2024).

Fotoğraf 8-9: Safevilerin Bayrağı ve Arması

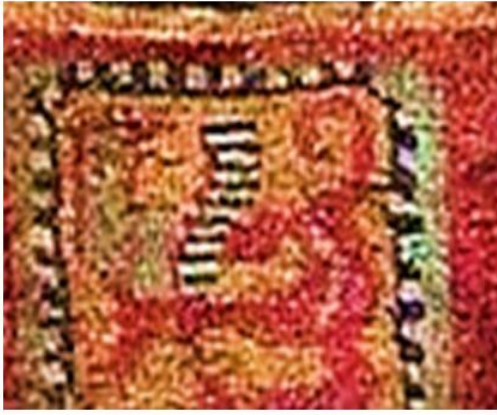
Genel olarak güneş tanrının, aslan da güç ve iktidarın sembolü olarak hükümdarlarla özdeşleştirilmiştir. Safevilerin ardından Kaçarlar aynı şekilde bu sembolü bayrak olarak kullanmışlardır. Bu sembol 19. yüzyılda dönemin ortaya çıkan ulus bilincine uygun olarak milliyetçi bir hüviyet kazanmıştır. Güneş simgesi İran'ın eski hükümdarlarından Cemşid'i sembolize ederken aslan sembolü de Şiiler için Hz. Ali'yi temsil etmiştir. Aynı sembol İran devrimine kadar İran bayrağında da yer almıştır (Tutaysalgır ve Arı, 2023: 434-453).

Türkler İslamiyet'ten önce çeşitli hayvanlara ait biçimler oluşturmuşlardır. Aslan simgesinin, alplık sembolü ile hükümdarlara verilen sıfatlar ve unvanlar ile uyum gösterdiğini, mücadele sahnelerinde ise gök unsuruna uygun olarak zafer kazanan tarafta bulunduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda aslan, iyinin kötüyü yenmesi, güç ve kudret sembolü olarak da görülmektedir. Türk kozmogonisinde batı yönü için hem kaplan hem de aslan simgeleri kullanılmaktadır (Çoruhlu, 1995: 115). Türk kozmolojisinde önceleri batı yönünü temsil eden yıldız takımının adı Pars (kaplan) yıldız takımıdır. Alp olarak hayal edilmiştir. Türklere aslan sembolizmi Budizmle yoluyla gelmiştir. Ondan önce alplık sembolü kaplandır. Alp-Er-Tonga ve başka Türk beyleri unvan veya isim olarak tonga (kaplan), bars, irbiş (ak bars) daha sonra da aslan gibi yırtıcı ongunları alplıkla ilgili olarak kullanmışlardır (Esin, 2002: 26-140).

Hun Türklerinin kurganından çıkan Pazırık halısında yer alan figürlerden biri de grifondur. Türklere göre yırtıcı hayvanlar ve kuşlar Tanrı'nın habercisiydiler, bu hayvanlar kamlara hizmet ederlerdi. Mitolojik olan söz konusu bu hayvanlar insanlara yönelirken farklı formlar kullanırlardı. Hun sanatçıları bu hayvanları eserlerinde fazlasıyla kullanmışlardır. Türklerin ilk dönem eserlerinde grifon, yaratık betimleme sanat tarzıdır. Aslan bedenini ve başını kartal pençesiyle birleştirmişler, bedeni de bazen kanatlı bazen de kanatsız şekilde tasvir etmişlerdir. Grifon; simgesel olarak semayı, güneşi belirten gök ile ilişkili görülmesinin yanında başarıyı ve gücü de sembolize etmiştir. Bu yaratığın diğer sembolik anlamları arasında; bilgi, bilgelik, sezgi,

kurtuluş, aydınlık, kudret ve öç alma vasıfları da gösterilmiştir. Grifonun kanatları atıklığı, dik kulakları dikkati, aslan özellikleri ise cesareti ve hızı temsil eder. Göklerin hâkimi kartal ile yerin kralı aslanın özelliklerini taşır. Bir diğer görüşe göre de, aslan halkın gücünü, kartal kağanın gücünü simgeler (Levent, 2022: 875).

Grifon figürü, Türk sanatında devamlılığı olan bir figürdür. Hun Türkleriyle başlayıp İskitler ve Göktürklerle devam etmiştir. Pazırık Kurganı'ndaki kazılardan çıkan eserler üzerinde aslan ve grifon sembollerinin bulunması aslanın Türkler tarafından daha önceden bilindiğine işaret etmektedir. Özellikle erken devirlerden itibaren Altay bölgesinde tasvir edilen grifonların kartal başlı olmaları gövdelerinin ise bazen aslan bazen de kedi veya köpek şeklinde tasvirleri dikkat çekicidir. Genel olarak zafer kazanan, güçlü tarafı temsil ederler. Aynı zamanda göğü, güneşi ve gök unsurunu simgeleyen bir varlıktır. Gövdesini oluşturan hayvanların güçlerini bir araya gelmiş toplamı olarak da görülür (Çoruhlu, 2019: 24) (Resim 10-11).

Fotoğraf 10-11: Pazırık Halısı grifon deseni¹¹

Türk mitolojisinde bakımından önemli bir kaynak olan Dede Korkut hikâyelerinde de aslan kavramı özellikle kahramanları överken karşımıza çıkmaktadır. Dede Korkut hikâyelerinde geçen "Amıt suyunun aslanı", "erenlerin aslanı" gibi betimlemelerde karşımıza çıkan aslan sembolizmi Kazan Han'ı yücelterek, liderlik, güç, adalet, cesaret gibi özelliklerine vurgu yapmıştır (Gökyay, 2000: 137).

2. Türk Halk Anlatılarında Aslan Motifi

Hayvanlar, daima insan hayatının önemli bir unsuru olmuştur. Yaşanılan çevrenin ve ekonomik faaliyetlerin bir ögesi olarak hayvanlar edebi metinlere de yansımış ve sembolleşerek soyut anlamlar kazanmıştır. Türk halk anlatılarında da çeşitli hayvan motiflerine rastlamaktayız. Türklerin hayvanlarla olan münasebetlerinin temelinde konar-göçer bir hayat tarzını benimsemiş olmaları yatmaktadır. Bir diğer geçim kaynağı ise avcılıktır. İktisadi bir hayatın kaynağı olan

¹¹ https://sssjournal.com/files/sssjournal/1824553318_3_96_ID3899_levent_870-880.pdf (Erişim Tarihi: 07.12.2025).

avcılık Orta Asya Türk halklarınınca sıkı bir nizam altında tutulmuştur. Altay Türkleri kıymetli ve değerli av hayvanlarının insanların dilini anladığını düşünmüşler, bu nedenle kendi aralarında “gizli avcı dili” meydana getirmişlerdir. Av sırasında avlanacak hayvanın ismini dahi kullanmamışlardır (Caferoğlu, 1972: 170-171). Hayvanların anlatılarda oldukça sık geçmesinin temel sebebi sözü edilen iktisadi hayat olmalıdır. Bunun dışında totemcilik ve animistik dünya görüşü de etkili olmuş olmalıdır. Çünkü Altaylılar evrende algılayabildikleri her şeyin kendisine benzediğini düşünürlerdi. Canlı ile cansızlar arasında bir ayırım yapmaz, insanın tek canlı olduğuna inanmazlardı. Her şeyin canlı olduğuna ve yaşadığına dair bir inançları vardı (Roux, 2005: 3-4).

Türk halk anlatılarında karşımıza çıkan hayvanlardan biri de aslandır. Kimi zaman arslan olarak da ifade edilir. Bazen kaplanla birlikte anılır. Türk sanatlarında aslan figürleri Budizmle birlikte görünmekle beraber Pazırık kurganlarından çıkan eserler üzerinde bulunan aslan-grifon tasvirleri Türklerin erken devirlerden itibaren bu sembolü tanıdığını göstermektedir. Aslan, hayvan mücadele sahnelerinde gök unsurunu temsil etmektedir. Aslan postu ve yelesi de yiğitlik simgesidir. Uzun saçın yaygın olmasıyla aslan yelesi arasında da simgesel bir ilişki kurulabilir (Çoruhlu: 2002: 136).

Aslan simgeçiliğini Dede Korkut Hikâyeleri’nde kahramanı övmenin yanı sıra hikâyelerin önemli bir figürü olarak da görmekteyiz. Özellikle Salur Kazan aslan ile özdeşleştirilmiştir. Basat’ın Tepegözü Öldürdüğü Boy’da Aruz Koca’nın oğlu düşman basınca kaçtıkları sırada düşer ve bir dişi aslan tarafından alınıp götürülür. Bir süre sonra ormandan bir aslanın çıkıp atlara saldırdığı haberi gelir. Aruz Koca, o aslanın oğlu olduğunu anlayıp adamlarıyla aslan yatağı üzerine gidip onu alır ve eve getirir. Ama o söz dinlemeyip aslan yatağına geri döner. Son çare Dede Korkut gelir ve ona insan olduğu hatırlatıp adını Basat koyar (Gökay, 1976: 172). Basat, Oğuz’un başına bela olan Tepegözle mücadele ederken canavar ona adını sorar. Basat şöyle cevap verir: “Atamın adını sorarsan kaba ağaç!/ Anamın adını dersen kağan aslan!” (Gökay, 1976: 184). Bu cevapta ağaç ve aslan birlikteliğini görmekteyiz. Basat soyunu kaba ağaca ve aslana dayandırmaktadır. “Kaba ağaç” vasıtasıyla Tanrı’dan geldiğini, kutsalın temsilcisi olduğunu ifade etmektedir (Ergun, 2004: 365). Aynı örüntü Karaca Ahmet’in türbe kapısında da karşımıza hayat ağacı ve aslan başı motifi olarak çıkmaktadır (Fotoğraf: 13-14). Ağacın eril (gök), aslanın ise dişil (yer) unsurunu sembolize ettiği düşünülebilir. Kozmolojik bir kompozisyon şeklinde de değerlendirilebilir. Aslan, hayat ağacının koruyucusu görevindedir. Jean Paul Roux, bozkır sanatında bronz levhalar üzerinde tasvir edilen hayvanların genellikle hayat ağacı ya da kozmik ağaç olabilen bir ağacın yanında ya da ormanı hatırlatan birçok ağacın arasında bulunduğunu ifade etmektedir (Roux, 2005: 19). Söz konusu kompozisyonun çok eskilere dayandığı anlaşılmaktadır.

Hayat ağacı çeşitli Türk boylarında farklı olarak adlandırılrsa da genel olarak “bayterek” ve “baygaç-bayağaç” şeklinde kullanılır. Kökleri, gövdesi ve dalbudaklarıyla dünyanın üç tabakasını temsil ederek kozmik düzeyler arasında iletişimi sağlamaktadır. İnsanın kemikleri ve soyu da hayat ağacı ile özdeşleştirilir. Dünya ile yeryüzü arasında kutsal değnek olarak da tanımlanan hayat ağacı, yerin merkezinden tanrı katına yükselen bir ağaçtır. Bu ağaç yeraltındaki ve yeryüzündeki ruhların geçiş yoludur (Ergun, 2004: 145-146).

Basat’ın annesi olarak gördüğü dişi aslan motifi efsanelerde de karşımıza çıkmaktadır. Hayvanların geçtiği birçok türeyiş efsanesi mevcuttur. Hayvandan türeme efsanelerinden biri olan *Alp Kara Aslan Belçükçi (Kara Aslan’ın Yavrusu)* oldukça ilginç bir anlatıdır. Ahmet Bican Ercilasun’un Kazım Yaşar Kopruman’ın Dürerü’t-Tican’dan yaptığı tercüme kısaca şöyledir: “Tibet adlı bir ülkede hamile bir kadın odun toplamaya gider. Çocuğunu orada dünyaya getirir. Bir kartal gelip çocuğu alır ve havalanır. Onu aslan yavrularının arasına düşürür. Aslan onu da yavrusu zannederek büyütüp besler. Oğlan büyüyünce yüzü aslana benzer ve çok güçlü bir hale gelir. Delikanlı bir gün yedi âdemoğluna rastlar. Aslanlar etraflarını sarmıştır. Onları kurtarır ve besler. Onlara yakınlık duyar ve konuştukları dili anlamaya başlar. Yedi kişi ona başka insanlar da olduğunu anlatırlar, kendilerinin Tatar olduğunu ve Tatar’ın “yolunu kaybetmiş” anlamına geldiğini söylerler. Daha sonra delikanlının onlardan biri olan genç kızdan bir oğlu olur. Adını Tatar Han koyarlar. Tatar Han’ın üç çocuğu olur: Çingiz Han, Oğuz Han ve Altun Han. Bu üç kişinin Tatarların en eski kökeni olduğu söylenir.” Bu efsane Ahmet Hikmet Müftüoğlu’nun Çağlayanlar kitabındaki Alparslan Masalı’na benzemektedir.¹² Bazı türeyiş anlatılarında Bozkurt Destanı’ndaki gibi dişi aslanın yerini dişi bir kurt almaktadır.

Aslan, halk hikâyelerinde de karşılaşılan bir motiftir. Bazen kahraman için engel bazen de yardımcı bazen de konuşan bir roldedir. *Kirmanşah* hikâyesinde aslan kaplanla birlikte karşımıza çıkar. Kirman sevgilisine kavuşmak için aslan ve kaplanla mücadele eder. Ona doğru hırlayarak gelen aslanı pençesinden kaplanı perçemlerinden aynı anda iki eliyle tutup başlarını birbirine vurarak yener. Böylece engeli aşar (Alptekin, 1999: 194). *Melikşah ve Güllühan* hikâyesinde zalim anne pehlivanla evlenmek için oğlu Melikşah’ı öldürmek ister. Onu aslanların beklediği narları ve kırkharamilerin yanında bulunan elmayı alması için gönderir. Melikşah engellere rağmen narları ve elmayı almayı başarır (Alptekin, 2002: 185). Melikşah’ı kırkharamilere karşı aslan yavruları korur. Melikşah kuyuya atıldığında da bu aslan yavruları yiyecek götürerek onu beslerler (Akman, 2018: 23). *Kerem ile Ash* hikâyesinde de konuşan aslan motifine rastlanır (Duymaz, 20001: 162).

¹² <https://millidusunce.com/misak/turklerin-tureyis-efsaneleri/> Erişim Tarihi: 16.12.2025

Aslan, tıpkı halk hikelerindeki gibi masalarda da konuşan ve yardımcı olan bir hayvan rolündedir. Aslan tüm hayvanların kralıdır. *Padişahın Oğlu ile Atı* masasında aslan, ayağındaki dikenini çıkararak Keloğlan ile konuşarak ona dileğini sorar. Keloğlan'ın kayınpederine iyi gelecek sütü vererek ona yardımcı olur (Özçelik, 2004: 434). *İnsan Yiyen Kız* masasında oğlan bir aslanın ayağına batan dikenini çıkarır ve aslan ona tüy ile kibrit verir. Tam kız oğlanı yiyeceği sırada oğlan kibritle tüyü yakar, aslan ve yavruları ortaya çıkıp kızı parçalar (Özçelik, 2004: 359). *Arslan Ali* masasında erkek çocukların öldürüldüğü bir ülkede bir kadın oğlunu ormana bırakır, dişi bir aslan onu bulur ve kendi yavrularıyla birlikte büyütür. Zaman geçtikçe oğlan alt tarafı aslana üst tarafı insana benzemeye başlar. Orman krallığı için aslanlar arasında yapılan güreşte bütün aslanları yenerek krallık hakkı kazanır fakat krallığı diğer aslanlar tarafından kabul edilmez. Oradan kaçır ve daha sonra hayvanlardan oluşan ordusuyla insanlara padişah olur (Özçelik, 2004: 356-357).

Bazı masalarda aslan ve kaplanın birlikte anıldığı görülür. Türklerde alplık ve hükümdarlık sembolü olan kaplan zamanla aslan sembolizmi ile birleşmiştir (Çoruhlu, 1995: 111). Bununla ilgili bir masal olan *Kazan Kafalı Kazma Dişli* adlı masalda oğlan Aslanlar Dağı'nda gidip aslanla güreşip onu yener ve ödül olarak yavrusunu alır. Sonra Kaplanlar Dağı'na gider orada da kaplanla güreşir kazanınca yavrularından birini alıp eve getirir. İki yavruyu da sürüsüne çobanlık edecek şekilde yetiştirir (Şimşek, 2001: 126-127).

Destanlarda, masalarda, halk hikayelerinde aslan motifinin geçtiği birçok anlatı örneği bulunmaktadır. At ve kurt kadar olmasa da aslan motifi de hem anlatılarda hem de kutsal olarak görülen mekanlarda karşımıza çıkmaktadır.

3.Karaca Ahmet Dergâhı'nda Bulunan Aslan Motifi

İstanbul'un Üsküdar semtinde 1329'da kurulan Karaca Ahmet Sultan Dergâhı, Karaca Ahmet'in türbesinin de içinde bulunduğu bir yapıdır. Etrafında pek çok Bektaşî dervişinin de mezarının bulunduğu dergâh, biri Osmanlı devri diğeri Cumhuriyet döneminde olmak üzere iki kez kapatılmıştır. Karaca Ahmet'in şimdiki türbesi Gülfem Sultan tarafından yaptırılmıştır. Zamanla etrafında büyük bir mezarlık meydana gelmiştir (Yaman, 1974: 103).

Karaca Ahmet Sultan Anadolu'nun her tarafında bilinen bir Bektaşî ulusudur. Hakkında anlatılan efsanelere bakılırsa Anadolu'nun Türkleşmesini sağlayan alperenlerden olduğu anlaşılmaktadır. 14.yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı anlaşılan Karaca Ahmet Sultan'ın Saruhan oğullarına ait bir

vakıfnamede “Süleyman Horasani oğlu Karaca Ahmet” diye geçmektedir (Noyan, 1998: 273). Ailesinin Horasan kökenli olduğu anlaşılmaktadır.¹³

Saltukname’ye göre, Karaca Ahmed, Hacı Bektaş Veli’nin Anadolu’ya geldiğini duyunca “görelüm ne erdür” diyerek eline aldığı bir yılanı kamçı yapmış olduğu halde bir aslana binmiş ve dervişleriyle birlikte Hacı Bektaş Veli’nin yanına gitmiştir. Hacı Bektaş Veli, Karaca Ahmed’in geldiğini duyunca, “madem o canlıya bindi biz de cansıza binelim” diyerek bir duvara binmiş ve onu karşılamaya gitmiştir. Bu duruma hayran kalan ve Hacı Bektaş Veli’nin Hz. Süleyman’ın seccadesinde oturduğunu gören Karaca Ahmed, aslandan inerek Hacı Bektaş Veli’nin elini öpmüş ve ona saygı göstermiştir (Rumi, 1998: 45).

Türbe içerisinde sandukanın bulunduğu yeşil odada bir bendi bulunan şiir asılı bulunmaktadır. Bu şiirde de Karaca Ahmet’in aslana bindiği vurgulanmaktadır: “Müvizatı azamın inkâr olunmaz çünali /Türbeyi numayana giren bağlar eli/ Sen micanı rızayan indinin en mukaddes bir gülü/ Kubbeyi hazretini eyler taaf can bülbülü/Yörüden cansız duvarı Hacı Bektaş’ı Veli/ Bindin Aslana Gazanfer Karaca Ahmet Veli”¹⁴

Karaca Ahmet Sultan Türbesi’nin giriş kapısında kabartma bir aslan simgesi yer almaktadır (Fotoğraf: 12).

Fotoğraf 12: Karaca Ahmet Sultan Türbesi’nin Giriş Kapısında Bulunan Aslan Sembolü (kişisel arşiv)

Sandukanın bulunduğu odanın kapı kanatlarında hayat ağacı ile birlikte yine sarı renkli bir metalden yapılmış aslan sembolü bulunmaktadır (Fotoğraf: 13-14).

Fotoğraf 13-14: Türbe Odasının Kapılarında Bulunan Aslan ve Hayat Ağacı Motifi (kişisel arşiv)

¹³ Horasan ismi Eski Farsça’da hur (güneş) ve âsân (âyân “gelen, doğan”) kelimelerinden meydana gelmiştir ve “güneşin doğduğu yer, güneş ülkesi; doğu bölgesi” anlamını taşımaktadır. Şahin, Haşim “Karaca Ahmed” TDV <https://islamansiklopedisi.org.tr/karaca-ahmed> (Erişim Tarihi: 17.10.2025).

¹⁴ Bu şiirin altında şöyle bir not bulunmaktadır: Karaca Ahmet Sultan’ın türbesindeki levhanın ayıdır. Nam Ofset 21.03.1970 tel. 17.04.13

Dergâhta bulunan camekân içerisinde sergilenen eşyalar arasında Hacı Bektaş Veli'nin aşağıdaki resminin bulunduğu dekoratif bir tabak da yer almaktadır. Bu görselde bir aslan Hacı Bektaş'ın dizi dibinde oturmaktadır (Fotoğraf: 15).

Fotoğraf 15:Hacı Bektâş-ı Velî'nin XV. yüzyılda Yapılmış Kök Boya Resmi (Hacı Bektaş Müzesi – Hacibektaş/Neşehir)¹⁵

Alevilikteki aslan simgeçiliği Mitraizm¹⁶ inancındaki Mitra ile eş değer bir yapıda ilerlemektedir. Hayvanlar ve mitik kimlikleri üzerine çalışmalar yapan Yaşar Çoruhlu bu konu ile ilgili olarak şunları belirtmiştir: “Hz. Ali doğuda ve batıda çok yaygın olan (güneş veya güneş tanrısı) inancın İslam kültüründeki yansıması (ayrıca aslan güneşin de temsilcisidir) olmuştur.” (Çoruhlu, 2024: 92-93).

Alevi inancında aslan, Hz. Ali'yi simgelemektedir. Karşımıza “Allah'ın Aslanı” unvanıyla çıkan Hz. Ali'nin bu sıfatı Alevilikte Miraç Olayı'ndan aldığını söylenir: “...Hz. Muhammed, Cebrail ile miraca çıktığında karşısına bir aslan çıkar ve sürekli kükrer. Hz. Muhammed aslanın kükremesinden çekinir. Cebrail, Hz. Muhammed'in aslana bir nişan (yüzük) vermesini ister. Hz. Peygamber aslanın ağzına yüzüğünü atar. (...) Hz. Muhammed Kırklar Meclisine girdiğinde Hz. Ali'yi ve Hz. Ali'nin parmağında aslanın ağzına attığı yüzüğü görür ve aslanın Hz. Ali olduğunu anlar.”. (Bozkurt, 2006: 13-19).

Alevilikte yazılı resimlerle sıklıkla karşılaşmaktayız. Resimler genellikle aslan figürlerini tasvir eder ve iç kısmında Hz. Ali'ye veya Aleviliğe dair sözler bulunur. Kuşkusuz bu gelenekte resimlerin aslan figürüyle dolu olması, Alevilerin Hz. Ali'ye verdiği değer bir yansıması olarak karşımıza çıkar. Alevi inancında mühim bir yere sahip olan Hacı Bektaş-ı Velî'nin menkıbelerinden biri geyik ve aslan anlatısıdır. İnanaşa göre Hacı Bektaş tahtında otururken bir yanına aslanı bir yanına da geyiği almıştır. Aklın, yiğitliğin, barışçılığın simgesi

¹⁵ https://tr.wikipedia.org/wiki/Hac%C4%B1_Bekta%C5%9F-%C4%B1_Veli (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

¹⁶ Güneşle ilişkilendirilen Mitra'nın ekseninde teşekkül eden Mitraizm, aslan-başlı tanrının temsil ettiği temel uzay ve zaman olgularını denetleme gücüne sahip yeni bir tanrının ortaya çıkması ile başlamıştır. Bölge olarak, İran sınırlarından çıktıktan sonra Mezopotamya ve Anadolu'ya kadar yayılmış, Babil ve Anadolu'nun yerel inançları ile etkileşime geçerek senkretik bir inanca dönüşmüş ve Roma'ya kadar ulaşmıştır (Ulansey, 1998; Kızıl, 2013).

olan bu durum, Hacı Bektaş'ın ulviyetinin önemli bir tasviridir (Dursun, 2022: 107-114).

SONUÇ

Kültürümüzde aslan simgeçiliği oldukça köklü bir geçmişe sahiptir. Çalışmamızda Karaca Ahmet Dergâh'ına gittiğimizde bizi hemen kapıda karşılayan aslan motifinin yapının iç kapılarında da bulunduğunu tespit ettik. Dergahın bir şifa merkezi olduğunu düşünecek olursak özellikle girişteki kapıda bulunan aslan başının kötü güçlerden korunmak veya güç kuvvet, sıhhat kazanmak amacıyla yapılmış bir tılsım olabileceği daha güçlü bir ihtimaldir. Bu durum aslanın tıpkı sfenks gibi koruyucu bir tılsım görevi gördüğünü düşündürmektedir.

İç kapılarda yani asıl türbe kapısında bulunan hayat ağacının hemen yanında bulunan aslan motifinin hem ağacın, hem de evrenin koruyuculuğunu da sembolik olarak üstlendiğini görmekteyiz. Cennet kapısını da hatırlatmaktadır. Ayrıca hayat ağacı bağlamında ata ruhlarını veya velileri koruyan bir sembol gibi de değerlendirilir. Aslanın yaldızlı sarı bir boyayla boyanmış olması güneşi çağrıştırmakta, aslanın ağzı açık tasviri ise Pazırık halısında bulunan grifonu anımsatmaktadır. Aslan ile kartal güneş hayvanıdır ve grifon da bu iki hayvanın melezi durumundadır. Safevilerin bayrağında bulunan aslan ise ağzı açık olarak tasvir edilmemiştir. Bu da dergâhtaki aslan motifinin Hun dönemine kadar uzanan Orta Asya Türk sanatının bir devamı olduğunu göstermektedir.

Aslan simgesinin kökeninin kaplan sembolüne dayanmaktadır. Özellikle aslanın başının kullanılması dikkat çekicidir. Çünkü başta yele bulunmaktadır. Kaplanların da yelelere sahip olması, alplerin geçmişte güçlü ve cesur hissetmek için saçlarını örüp yeleli bir kaplana benzemeye çalışmaları aynı simgeçiliğin aslana dönüşerek devam ettiğini göstermektedir. Bu durum yukarıda söz ettiğimiz sıhhat arayışıyla da ilişkilendirilebilir.

Ahmet Yesevi' nin türbesinde bulunan aslan başlı kapı tokmaklarını düşündüğümüzde aslan simgesinin, alplikten (kaplan) alperenliğe (aslan) geçişin bir sembolü olarak da görebiliriz.

Karaca Ahmet bir Horasan erenidir ve aslan onun Asya kökenlerine de vurgu yapmaktadır. Ayrıca Horasan kelimesi "güneşin doğduğu yer", "güneş ülkesi" anlamına geldiğini düşündüğümüzde aslan ve güneş birlikteliği daha da anlamlı olmaktadır. Ayrıca Karaca Ahmet Dergâh'ında bulunan aslan motifinin ilmin kapısı Hz. Ali'yi sembolize ettiği gibi Karaca Ahmet'in bindiği aslanı da sembolize ettiğini değerlendirmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Akman, Eyüp (2018). "Türk Halk Hikâyelerinde Tevrat Kaynaklı Motifler". 9.Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Alptekin, Ali Berat (1999). *Hikâye Araştırmaları I Kirmanşah Hikâyesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Alptekin, Ali Berat (2002). *Halk Hikayelerinin Motif Yapısı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bozkurt, Fuat (2006). *Buyruk*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Caferoğlu, A. (1972). Türklerde Av Kültü ve Müessesesi. VII. Türk Tarih Kongresi, Ankara, 25-29 Eylül 1970, Kongreye Sunulan Tebliğler-1. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Çoruhlu, Yaşar (1995a). *Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi*. Konya: Kömen Yayınları.
- Çoruhlu, Yaşar (1995b). *Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi: Proto-Türk devrinden MS 14. Yüzyıla Kadar Efsanevî ve Yırtıcı Hayvanların Sembolizmi Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Seyran.
- Çoruhlu, Yaşar (2014). *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Çoruhlu, Yaşar (2019). *Kozmolojik, Mitolojik, Astrolojik Dini ve Edebi Tasavvurlara Göre Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi: Proto-Türk Devrinden MS 14. Yüzyıla Kadar Efsanevi ve Yırtıcı Hayvanların Sembolizmi Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Dursun, Çetin-Baki Bora Hança (2022). "Alevi İncancında Hayvan Simgeselliği: Kul Himmet Örneği". *Asya Studies*. C. 6. S. 19. s.107-114.
- Duymaz, Ali (2001). *Kerem ile Aslı Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ebu-l Hayr Rûmi (1988). *Saltuknâme*. C. 2. (haz. Şükrü Haluk Akalın). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ergun, Pervin (2004). *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*. Ankara: THK Basımevi.
- Erhat, Azra (2007). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Esin, Emel (2001). *Türk Kozmolojisine Giriş*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Gökay, Orhan Şaik (2000). *Dedem Korkudun Kitabı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Gökay, Orhan Şaik (1976). *Dede Korkut Hikâyeleri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Jung, Carl Gustav (2009). *İnsan ve Sembolleri* (çev. Ali Nahit Babaoğlu). İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Levent, Ayşe (2022). Pazırık Halısındaki Figürlerin ve Motiflerin Göstergebilimsel Çözümlemesi. *Social Sciences Studies Journal*. C. 8. S. 96. s. 875.

Noyan, Bedri (1998). *Bütün Yönleriyle Bektaşılık ve Alevilik*. Ankara: Ardıç Yayınları.

Özçelik, Mehmet (2004). *Afyonkarahisar Masalları Araştırma-İnceleme-Metin*. Isparta: Fakülte Kitabevi.

Roux, Jean Paul (2005). *Orta Asya'da Kutsal Bitkiler ve Hayvanlar*. (çev. Prof.Aykut Kazancıoğlu ve Lale Arslan). İstanbul:Kabalıcı Yayınevi.

Şahin, Haşim (2001). "Karaca Ahmed". *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları. C. 24. s. 374-375.

Turan, Hayrunnisa (2017). "Şîr u Hûrşîd Tasvirinin Kökeni ve İçeriğine Dair Düşünceler". *The Journal Of International Social Research*. C. 10. S. 51. s. 445-475.

Tutaysalgır, Orhan-Sevgi Arı (2023). "Aslan Sembolizminin Tarihsel Yolculuğu ve Güncel Logo Tasarımlarında Kullanımı". *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*. C.16. S.41. s.434-453.

Ulansey, David (1998). *Mitras Gizlerinin Kökeni-Antik Dünyada Kozmoloji ve Din*. İstanbul: Kanaat Matbaası.

Yaman, Mehmet (1974). *Karaca Ahmet*. İstanbul: Karaca Ahmet Sultan Dergâhı Yayınları.

Elektronik Kaynakları

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Aslan> (Erişim Tarihi: 15.12.2014).

https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCK_Gize_Sfenksi (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCK_Gize_Sfenksi (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Hac%C4%B1_Bekta%C5%9F-%C4%B1_Veli (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

<https://arkeofili.com/misirda-aslan-basli-tanricanin-27-heykeli-bulundu/> (Erişim Tarihi: 15.12.2024).

https://sssjournal.com/files/sssjournal/1824553318_3_96_ID3899_levent_870-880.pdf (Erişim Tarihi: 07.12.2025).

<https://www.idildergisi.com/makale/pdf/1632176962.pdf> (Erişim Tarihi: 17.12.2025).

<https://millidusunce.com/misak/turklerin-tureyis-efsaneleri/> (Erişim Tarihi: 16.12.2025).